

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 28. juni 2013
Kontor: Straffulbyrdelseskontoret
Sagsbeh.: Jean Elisabeth Hørdum
Sagsnr.: 2013-0030-1397
Dok.: 738946

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 737 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 5. april 2013. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pernille Skipper (EL).

Morten Bødskov

/

Frederik Gammeltoft

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 737 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Såfremt ministeren kan bekræfte, at indsatte på den særligt sikrede afdeling E i Statsfængslet Østjylland kropsvisiteres for eksempel hver gang, de skal forlade afdelingen, bedes ministeren redegøre for, hvorledes ministeren finder, at dette er i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder den praksis, som følges af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i for eksempel sagerne “Frerot mod Frankrig” og “Khider mod Frankrig” omtalt i Landsforeningen KRIMs henvendelse af 26. marts 2013 (jf. REU alm. del bilag 240)”

Svar:

1. Direktoratet for Kriminalforsorgen har til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Statsfængslet Østjylland.

Afdeling E i Statsfængslet Østjylland er et særligt sikret afsnit afsondret fra det øvrige fængsel. Afsnittet er beregnet til indsatte, der vurderes at være særligt undvigelsestruede og/eller farlige, samt indsatte, der har behov for særlig beskyttelse, f.eks. indsatte, der er dømt for meget grov og farlig sædelighedskriminalitet. Afsnittet er opdelt i to sektioner, henholdsvis en arrest- og afsoningsafdeling, med seks pladser i hver sektion. Pr. 12. april 2013 var der i alt syv indsatte på afsnittet.

Landsforeningen KRIM har i henvendelsen af 26. marts 2013 til Folketingets Retsudvalg på side 6 bl.a. anført, at de indsatte i det særligt sikrede afsnit i Statsfængslet Østjylland hævder, at de – ganske rutinemæssigt – visiteres flere gange dagligt, hvor de skal afklæde sig fuldstændigt og lade sig besigtige i nøgen tilstand af fængselspersonale, selvom der ikke foreligger en konkret mistanke om besiddelse af ulovlige effekter.

Statsfængslet Østjylland har oplyst, at der på det særligt sikrede afsnit i fængslets afdeling E foretages undersøgelse af den enkelte indsatte, hver gang den pågældende har været væk fra afdelingen. Undersøgelsen foregår på den måde, at den indsatte bliver bedt om at afklæde sig, hvorefter den pågældendes tøj undersøges nærmere. Den nævnte undersøgelse foretages, selvom der ikke foreligger en konkret mistanke rettet mod den indsatte om uretmæssig besiddelse af effekter.

Hvis fængselspersonalet konkret har en særlig mistanke om, at den indsatte uretmæssigt er i besiddelse af effekter, kan den indsatte i forbindelse

med ovennævnte afklædning samtidig blive bedt om at løfte armene og/eller sætte sig på hug med henblik på at afsløre eventuelle effekter gemt i armhulen eller mellem endebalderne.

Statsfængslet Østjylland har i øvrigt oplyst, at undersøgelse af indsatte sker i overensstemmelse med straffuldbyrddelseslovens § 60.

2. Reglerne om undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum fremgår af straffuldbyrddelseslovens § 60.

Straffuldbyrddelseslovens § 60, stk. 1, indeholder en ikke udtømmende opremsning af, hvornår Direktoratet for Kriminalforsorgen eller institutionen uden retskendelse kan foretage undersøgelse af, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person. Efter bestemmelsen er det en betingelse for at foretage en sådan undersøgelse, at undersøgelsen er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes, eller sikkerhedshensyn iagttages.

Efter straffuldbyrddelseslovens § 60, stk. 1, nr. 2, kan undersøgelse bl.a. foretages, hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter.

Efter § 60, stk. 1, nr. 4, kan en undersøgelse endvidere f.eks. foretages før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Det følger af § 60, stk. 3, at undersøgelse ikke må gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb (proportionalitetsprincippet). Det følger endvidere af § 60, stk. 4, at undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader (skånsomhedsprincippet).

Med udtrykket ”undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse på sin person” i straffuldbyrddelseslovens § 60, stk. 1, sigtes til indgreb, der har karakter af legemsbesigtigelse, jf. retsplejelovens § 792, stk. 1, nr. 1, dvs. de former for indgreb, hvor der ikke er nogen indtrængen i det menneskelige legeme eller nogen egentlig beføling af legemet i undersøgelsesøjemed.

Det forhold, at de indsatte i Statsfængslet Østjyllands særligt sikrede afsnit efter hvert fravær fra afdelingen undergives den ovenfor under pkt. 1 beskrevne undersøgelse, skal ses i lyset af karakteren af klientellet i

afsnittet. Det bemærkes i øvrigt i den forbindelse, at den mere indgribende undersøgelse bestående i, at den indsatte efter afklædning bliver bedt om at løfte armene og/eller sætte sig på hug med henblik på at afsløre eventuelle effekter gemt i armhulen eller mellem endeballerne efter det oplyste kun foretages i de tilfælde, hvor der foreligger en konkret begrundet mistanke om uretmæssig besiddelse af effekter.

3. Foreneligheden mellem artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og undersøgelser på rutinemæssigt grundlag mv. har flere gange været vurderet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, bl.a. i dommen *Frérot mod Frankrig* omtalt i henvendelsen af 26. marts 2013 fra Landsforeningen KRIM.

Det fremgår af EMRK artikel 3, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Dommen *Frérot mod Frankrig*, der blev afsagt af Domstolen den 12. juni 2007, omhandlede en indsat, som bl.a. i en periode på 2 år var blevet underkastet ”full body search”, hver gang han havde haft besøg. De pågældende undersøgelser indebar bl.a. fuld afklædning, ligesom den indsatte hver gang blev bedt om at bøje sig forover og hoste, således at der kunne foretages en ydre besigtigelse af den pågældendes rectum.

Domstolen udtalte bl.a., at det forhold, at undersøgelserne ikke foregår på baggrund af en konkret mistanke mod den indsatte, men derimod ud fra mere generelle betragtninger vedrørende varetagelse af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, ikke i sig selv giver grundlag for at statuere krænkelse af konventionen. I dommens pr. 38 gengives synspunktet således:

“(..)Such treatment, however, is not in itself illegal: strip-searches, and even full body searches may be necessary on occasion to ensure prison security – including the prisoners own safety – or to prevent disorder or crime. (..).”

I forhold til den beskrevne procedure i det pågældende fængsel udtalte EMD endvidere i dommens pr. 41 bl.a. følgende:

“(..)The Court considers, however, that the procedure described above is generally appropriate. Viewed in isolation, a strip-search conducted in that manner, which in practical terms is necessary to ensure prison security or prevent disorder or crime, is not incompati-

ble with Article 3 of the Convention; unless there are special circumstances relating to the situation of the person undergoing them, it cannot be said that in principle such searches involve an element of suffering or humiliation going beyond what is inevitable (..).”

I forhold til adgangen at foretage en ydre besigtigelse af rectum udtalte Domstolen endvidere i pr. 41:

“The Court would add that this applies even where the prisoner is obliged to bend over and cough in order to permit a visual inspection of the anus “in the specific case of search for prohibited objects or substances”, provided that such a measure is permitted only where absolutely necessary in the light of the special circumstances and where there are strong and specific reasons to suspect that the prisoner might be hiding such an object or substance in that part of his body. Accordingly, the Court is not persuaded by the applicant's argument that the procedure applied is inhuman or degrading in general terms.”

I den konkrete sag fandt Domstolen dog, at der samlet set var tale om “degrading treatment within the meaning of article 3”, og der blev derfor statueret krænkelse af artikel 3, jf. dommens pr. 48.

Det fremgår af dommen, at Domstolen bl.a. lagde vægt på, at der var forskel på undersøgelsernes karakter i de forskellige institutioner, hvor den pågældende havde været indsat. I dommens pr. 47 anføres således bl.a. følgende:

”The Court observes in particular that the applicant was required to undergo anal inspections in only one of the many facilities in which he was held, namely Fresnes Prison.”

EMD lagde endvidere vægt på, at der var tale om en besigtigelse af rectum, og at dette tilsyneladende foregik rutinemæssigt. Følgende fremgår således videre af dommens pr. 47:

”(..) In fact, it appears from the applicant's undisputed submissions that in the prison concerned, when detainees were searched after each visit, they were systematically ordered to “bend over and cough”. In other words, there was a presumption in that prison that

any prisoner returning from the visiting room was concealing objects or substances in the most intimate parts of the body.

The performance of anal inspections in such conditions cannot be said to have been duly based on “convincing security needs” (see Van der Ven, cited above, § 62) or on the need to prevent disorder or crime. (..)”

(..)

In the Court’s view, the combination of that feeling of arbitrariness, the feelings of inferiority and anxiety often associated with it, and the feeling of a serious affront to dignity indisputably prompted by the obligation to undress in front of another person and submit to a visual inspection of the anus, in addition to the other intrusively intimate measures entailed by full body searches, results in a degree of humiliation exceeding the – unavoidably and hence tolerable – level that strip-searches of prisoners inevitably involve. (..)”

Landsforeningen KRIM har tillige henvist til dommen *Khider mod Frankrig*, der blev afsagt af EMD den 9. juli 2009. Domstolen fandt i dommen, at der var tale om en overtrædelse af EMRK artikel 3 bl.a. under henvisning til, at de gentagne undersøgelser, den indsatte var udsat for, sammenholdt med fængselsforholdene i øvrigt, ikke var berettiget af hensyn til sikkerheden, for at sikre, at ordensbestemmelser blev overholdt, eller for at forhindre kriminalitet, og at de kunne give det indtryk, at den indsatte var udsat for vilkårlige foranstaltninger.

4. Justitsministeriet finder ikke, at den beskrevne praksis vedrørende undersøgelse af indsatte i Statsfængslet Østjylland er i strid med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, herunder den af Landsforeningen KRIM omtalte domspraksis. Justitsministeriet har i den forbindelse lagt vægt på, at undersøgelsen alene indebærer, at indsatte bliver bedt om at afklæde sig, hvorefter den pågældendes tøj undersøges nærmere, samt på karakteren af klientellet i Statsfængslet Østjyllands særligt sikrede afsnit.

Det bemærkes i øvrigt, at kun i tilfælde, hvor fængselspersonalet konkret har en særlig mistanke om, at den indsatte uretmæssigt er i besiddelse af effekter, kan der blive tale om yderligere undersøgelser.